

Володимир Литвин

Читаючи Євангелія, ми зустрічаємо безліч епізодів, в яких Ісус Христос промовляє до учнів та ізраїльського народу притчами. Що ж таке притча, і чому Ісус промовляв саме таким способом? На це питання ми спробуємо дати відповідь у цій статті. Ісус не був першою і єдиною особою, хто користувався притчами. Самі притчі були надзвичайно популярними серед народів Стародавнього Сходу, це був фольклорний, народний жанр. Народні притчі нерідко містили в собі викривальні мотиви.

Грецьке парабола («притча») буквально означає «порівняння явищ і речей», а тому вживається, як правило, для порівняння. Це невелика оповідь алегорично-повчального характеру, метафора, метою якої є передати духовну істину у більш дохідливій формі за допомогою аналогії. Сюжети притч будуються на картинах з повсякденного життя.

Варто зазначити, що притчі мали місце ще у Старому Завіті. Наприклад, коли пророк Натан розповів Давиду незвичайну притчу про овечку бідняка (2Сам 12,1-12). Або ж всім нам відома Соломонова Книга Притч – збірник мудрих, моральних, наставницьких висловів, багато з яких належить самому царю Соломону, а частину він зібрав серед народу за волею Божою .

Таким жанром, як притча, скористався і Наш Спаситель під час свого земного життя. Відомих нам притч Ісуса у Євангеліях налічується більше 30-ти. Їх описали святі євангелісти Матей, Марко, Лука та Йоан (у Йоана описана лише одна притча – про Доброго пастиря 10,1-21). Безперечно, багато притч Ісуса залишилося незаписаними й, на жаль, не дійшли до наших днів.

Чому Ісус вибрав саме таку літературну форму для своєї проповіді? Відповідь на це запитання ми знаходимо у Євангелії від Матей: «І приступили його учні й сказали до

нього: «Чому ти притчами до них говориш?» А він у відповідь сказав їм: «Тому, бо вам дано знати тайни Небесного Царства, а он тим не дано. Бо хто має, тому дасться, і він надто буде мати; а в того, хто не має, заберуть і те, що має. Я тому говорю до них притчами, що вони, дивлячись, не бачать, і слухаючи, не чують і не розуміють» (Мт 13,10-13). Ілюстрація проникає туди, куди добре аргументоване вчення не знаходить дороги. Крім того серед слухачів Христа були й такі, які ставилися до Нього вороже. Але у своєму яскравому викладі Христос підносив свої повчання так цікаво і ясно, що вони захоплювали увагу слухачів, торкалися їхньої совісті і змінювали волю раніше, ніж вони самі це помічали. Христос розповідав людям притчі для того, щоб вони під образами тих чи інших персонажів і речей побачили Бога та самих себе, щоб більш дохідливо передати своє Вчення, щоб люди краще запам'ятовували сказане ним. Притчі допомагають нам краще зрозуміти таємниці Божого Царства. Це дохідливе Слово Боже, це Божественне повчання для нас, грішників. Ісус Христос підняв притчі на абсолютно новий рівень. Христос говорив з людьми їхньою мовою і зображав знайомі їм картини. Він учив людей небесних істин за допомогою земних понять. Причому робив Він це так, як ніхто з Його попередників чи послідовників не міг зробити.

При читанні або слуханні притч Ісуса Христа перед нашим поглядом відкривається картина різних сфер життя того часу. Сюжети притч Ісуса Христа відрізняються своєрідною простотою. Христос творив притчі на основі навколишнього середовища: побачивши засіяне поле, Він здивував слухачів цікавою притчею про сіяча; знаючи, що його деякі учні за професією є рибалками, Він розповів притчу про невід, закинутий в море і т.ін. Христос наводив яскраві приклади, які запам'ятовувалися набагато ефективніше, ніж проповідь. Ми бачимо, що тут Христос використовував педагогічний підхід. Адже слухаючи проповідь, наповнену абстрактними поняттями, люди швидко втомлювалися, їхня увага розсіювалася. А образи та ілюстрації, використані в притчах, залишалися в пам'яті на довгий час. Притчі Ісуса Христа, сказані 2000 років тому, повчають нас до сьогодні. Таким чином притчі Ісуса Христа – це дохідливе Слово Боже, це Божественне повчання.

Головною метою Христа було через притчі привести людей до розуміння невидимого світу. Для віруючих людей навколишній світ є одкровенням Божим, але, в той же час, багатьом людям видимий світ засліплює невидимого Бога. Це відбувається внаслідок захоплення матеріальними речами. У притчах Христос навчав людей глибині небесних понять за допомогою земних подій та явищ. Всепрощаючий батько, який простив свого сина у притчі про блудного сина (див. Лк 15,11-32) – це прообраз Отця Небесного; господар виноградника, проти якого повстали робітники, вбивши його сина та слуг (див. Мт 20,1-6), також зображає нашого Небесного Отця, Який прийде судити грішників; пастух, який шукає овечку в пустелі (див. Мт 18,12-14, або ж Лк 15,3-7), нагадував собою Христа, Який ходить світом і з ще більшою ретельністю шукає заблуканих людей. Тому то Ісус старався людям пояснити невидиме через видиме, і це видиме було засобом, завдяки якому вони знайомилися з вічними істинами.

Не можна забувати, що основною метою Ісуса Христа було не створення літературних творів чи опис історичної обстановки, але передача духовних цінностей. Він розпалював вогник віри та любові в серцях людей. Для багатьох людей притчі Ісуса були зворушливими і загадковими. Важко було людям залишатися байдужими, коли Ісус Христос розповідав притчу про блудного сина, в якій старенький батько біжить назустріч своєму блудному синові, обіймає його і прощає йому всі провини (див. Лк 15,11-32). Відома притча про митаря та фарисея здивувала багатьох присутніх своїм завершенням, адже грішний митар через правдиве покаяння заслужив на прощення, в той час як начебто праведний фарисей через своє лицемірство не удостоївся бути прощеним (див. Лк 18,9-14).

Нашим основним завданням є заглибитися в зміст притч, намагатися зрозуміти їх духовний сенс і черпати з них практичне повчання, яке приведе нас до досягнення духовної істини. У притчах закладені релігійний, психологічний і моральний аспекти. Тут знайдемо так багато прикладів, вони такі різноманітні у висвітленні вартостей, що самі по собі є скарбницею життєвої мудрості, але мусять перейти через нашу свідомість, наповнити розум і серце, щоб стати живою проповіддю.

Володимир ЛИТВИН, «Без притч не говорив до них...» (Мт 13,34) // СЛОВО №2 (74)